

Periòdic independent. - Surt dugues vegades cada mes

NOSTRES COL·LABORADORS

AMBROSI CARRION

L'any 1911 en el Teatre Romea de Barcelona amb la tragedia en un acte *Tribut al mar*, ens enterarem de que existia un dramaturg que podia donar jorns de goig a nostre escena.

L' Ambrosi Carrión que dos anys abans ningú coneixia, amb un relatiu petit espai de temps, se 'ns ha despertat un tràgic de forsa gens comú; parli doncs per ell, la lloable tasca feta i que ha donat jorns de gloria al art de Mèlpòmenec.

Quant estrenà en el Teatre Principal de la Ciutat dels Comtes *El Fill de Crist*, altre tragedia en un acte, descobrirem amb en Carrión la seguritat en el conreu de les gaies lletres catalanes, que ben prompte li feren un lloc al costat d' eminencies que fa anys venen bregant en nostre literatura.

Epitalami i *Periandre*, també del genre tràgic, en un i tres actes respectivament, la premsa i la crítica tingueren paraules d' el·logi per a ambdues

produccions, les que senyalaren dates memorables en la vida de la dramática de nostre il·lustre poeta.

Ambrosi Carrión

Mes tart en *Bernardo del Carpio* i *Romeo y Julieta* s' ens presenta en Carrión com a poeta castellà, deixantnos saborejar en la primera, inspiradissims versos, fidel imitació de la poesia clàssica.

Els artistes senyora Guerrero i senyor Borrás tenen en son poder obres inèdites de nostre estimat amic, que donaran a conèixer a Madrid aquesta temporada.

L' Ambrosi Carrión tot just comensa i es d' esperar que dintre la fogositat del seu talent, i la forsa de la seva joventut ens donarà a conèixer altres obres que com les primeres seràn d' un gran profit per a nostre literatura.

Resumint: es tal vegada l'únic que s'ens ha revelat, quan ja era mestre, per que tan prompte l' hem conegut ja l' hem admirat.

De Educació moral i social

Son moltes les qüestions i problemes que mouen i convulsionen als pobles i a les multituds, pro cap de tant indispensable i utilí-sima al home, i disortament abandonada, com es una educació que moralment i socialment ens posi en el lloc i camí que les moderníssimes i humanitzantes ciències socials ens solquen per a la ascensió i dignificació de l'home.

Aqueix modest article, o lo que sigui, no te la pretenció de respondre amb vana competència lo que 'l seu títol sembla indicar; es un senzill recull d'observacions que me han suggerit l'escriure aquestes ratlles de la mellor manera que he sapigut.

Materia complexa es aquesta de, gradual i evolutivament, influir en l'ànima de la societat, uns nous aires de cultura i civilitat. Avui tergiversant conceptes i modalitats de la vida, tenim en compte en tot quant ens mou, aquest *practicisme* corruptor, que tant baixa posa la condició de l'home, i, que com vents pestilenciats, ho infecta tot. Be es veritat que en altres pobles de Amèrica i Europa mateix, tenen la mateixa *passa* amb caràcter mes alarmant; mes els efectes son diametralment oposats per tenir aquells una sòlida i educada preparació que nosaltres no tenim. En ells les grans coses i excentricitats, son cel·lebrades i regositjades pel món enter com a fruits naturals de l'engeni i la perícia. Nosaltres en totes les nostres coses (fent honroses i dignes salvetats) hi veiem, sempre, la paternitat de un *murri*, de un petulant, de un poc escrupulós. I això es conseqüència de la predisposició quel'ànima colectiva, poc educada moral i socialment, te, en veure en tot, l'engany, la falsetat i el baix i denigrant procediment.

Una de les coses que, relativament descuidada, contribueix extraordinàriament a una dolenta preparació de la societat de demà, es l'abandó en que 's tenen a n'els petits infants en els seus primers passos per la escola. Avui perque fa fret, demà perque fa vent i aixís per naps o nefes, tots els dies *el rei de la mare* 's queda a caseta a jugar amb el gat, o amb les gallines, o amb el rellotge d'ell que la *bonassa* li dona perque no plori mentre ella refila amb la primera veina que li ve al pas. Per aquesta *bona mare* que 's el calcat, no diré de totes, però de la major part, de rés serveixen i per a rés resen els mil i un medis inductius i morals que hi han per a desviar dels tendres cervells tot quant no condueixi a una ben preparada educació. Per a rés es té en compte que 'ls avui petits infants, mal conduïts i mal-menats, adolescents demà i amb infules de home ja, es creuen arribats a una plenitud d'àrbitres en els destins de la societat.

¡Vergonya de les vergonyes! La vida mes apropiada, mes íntima que la mare, per sa condició, fa amb els petits, fa que majorment li recaiguin responsabilitats que no per això ne queda exent el pare que com a quefe es qui deu guiar i ben conduir els passos, de quins amb orgull, demà, el puguen succeir en aquesta sagrada institució de família, quin complement es la educació cívica i moral que a son entorn cria afectes i sentiments en tots els ordres i manifestacions de la vida.

No 's concebeix es cridí tant contra el mestre, quant tant descuidada es la missió dels pares. Els elements rudimentaris d'una educació sòlida i conscientment moral es obra exclusiva d'aquests. Aquell es qui pulint i refinant aquella obra continuada i persistent dels pares dona una major i mes extensiva intensitat al desenrotlló de les facultats morals i intel·lectuals a l'home en formació; li inocula la sava que ha de fer d'ell un esperit selecte fort i conscient de totes les coses de la vida. Però aquesta feina, aquesta missió del mestre que tan se bescanta i ridiculitza, es infeconda, resta improductiva, si 'ls pares avantment i paral·lelament no contribueixen amb bones doctrines a

educar-los en tot; a la taula, a passeig, al llit, a visites, etc., etc.

Equívocació llastimosa es la de que 'l mestre ho ha de fer tot i en conseqüència te la culpa de tot. La predisposició dels petits està precisament, en molts cassos, atuida i anormalitzada per la mala direcció dels pares. Per unes mal-enteses necessitats que ja han prè forma en nostre còs social, veiem, als més dels pares, fer el *sacrifici* de allunyar de la escola als seus fills, perque volen d'ells unes pessetes, soterrant-los a uns treballs que 'ls condemna viure a les fosques i enterbolint i atrofant unes facultats que conreuades podrien donar dies de gloria i profit. I no parlo per aquestos pocs cassos que per raons supremes i que per atavismes i defectes de la societat es veuen en el trànsit dolorós de recórrer a lo possible per a pecuniàriament atendre al seu dret a viure. Parlo per als molts i molts que *necessiten* dels fills una setmanada per anar a jugar al *burro* i per a malgastar unes pessetes en *cigalons* i disbauxes, mentre aquestos fills no saben llegir ni escriure.

D'aquest crim social que tants i tants cassos se 'n veuen arreu, per escarni de les civilitats modernes, en son perpetradors els que en tot i per tot es diuen avansats... ¡Tristes i deplorables conseqüències d'aquest divorci entre la escola i el poble, entre el pare i el mestre!

¿Com voleu, vosaltres pares, que 'l mestre dongui les seves lliçons i exemples del ben parlar, amb profit, si vosaltres, davant vostres fills, reneuguen, i no vos recateu en macular la seva ignocència amb converses impropies de la seva presència? ¿Com voleu fer-los ser mesurats i circumspectes si la disbauxa i el desordre acampa en vostres llars? Que a vosaltres no se us ha educat degudament i que per consegüent no haveu adquirit uns refinaments, que avui poden exigir als vostres fills, no es raó per a que no us porteu davant d'ells, amb aquells principis, que 'ls vostres anys i experiència, sabeu, fan agradable i mútua la consideració i respecte. Deixeu que 'l mestre, apart les seves altes funcions pedagògiques, sigui tant sols el complement immediat, a la obra de saturar amb bona educació, els sentiments i bon comportament de vostres fills, en família i en societat. Lo demés es obra vostra ja que amb ells feu vida comú i conviviu amb interessos i afectacions.

Fruit natural d'aquesta manca de foment en tot lo que afecta a la formació del home desde els seus començos, n' es aquesta preocupació tant fonament arrelada en nostre poble, del no separar, lo que podriem dir-ne qüestió de procediment, i, lo que en si es, cultura i civisme. Aixís veiem que un obrer, dels avui *demogogíats*, que desgraciadament n'hi han encara, te a molta honra i orgull, molestar i befar-se de qui, si se ha creat un estament mes acomodat, no es menys digne, quant les mes de les vegades ho deu a ses energies i intel·ligència. Els termes mes baixos i denigrants son per a el burgés enriqueït, propinant-li un vocabulari sapigut ja de memoria, que més que obrer en vies d'emancipació, la seva feina es purament negativa per a la marxa ascendent de justieia social que en nom de unes renovacions justes i equitatives caminen tots els pobles.

No es procedent, doncs, enmatzinar amb impures i mal-paides doctrines les facultats de un jove adolescent que amb penes sab llegir i escriure i per lo tant no pot discernir amb lògica i sensatament. No poden imaginar-vos el mal que feu, vosaltres, capdills improvisats de aquestes joventuts, que 'ls donen a diari un pà sense sal que demà que 'l paeixin se adonaràn de que se han fet víctimes i victimaris a la vegada. Deixen en bona hora, cap-devantera amb *interés compost* la vostre *pose* bíblica, que després de un apostolat mentida les vostres *vidències* no son mes que 'l platejat que cobreix la pínula de vostres prédiques bordes i orfes de tot bon sentit social.

Se ha de tenir en compte que, aquestos homes

FESTA

en formació avui, seràn els que demà tindran a son albir els organismes i corporacions polítiques i socials, i que per consegüent poden ser àrbitres de gestes i dates poc envejables, quant podrien ser-ho de jorns gloriosos per a el seu poble. Manténir aquest equívoc o mala intenció de volguer distanciades unes classes socials quant un mínim comú de aspiracions podria portar-nos a un relatiu millorament, es una actuació tan falsa i sofisticada que sols interessa a quins en una col·lectivitat sense fesomia moral i social, hi veuen el seu enlairament.

Aquestes direccions i quefatures fan el mateix efecte que el caçador que ensenya als seus goços a veure en els conills al seu més terrible enemic, no per lo que tede ofensiu el conill, sino pel profit immediat de veure'l dintre a la cassola. La lluita de classes es perfectament justa i legal, i els que mes detestem la mònta del caçador estem enorgullits de constituir una llegió de lluitadors per a tota renovació i millorament social; prò no amb daltabaixos i sotregades, signes precursors de una desatentada anarquia, donada la incultura i absència de Educació social de les multituds, sino respectant tot quant constitueixin interessos creats, que socialment n'hi han de sacratíssims, per estar en ells vinculada l'ànima de un poble, instituint escoles i pena fà 'l dir-ho! sustituint el revolver o la pistola que uns jovincels, sense pèl a la cara porten a la butxaca per un senzill tractadet de Dret natural o una petita Carta d'Urbanitat.

La escola se imposa. Aquesta es la que ha de constituir el bras dret dels homes i els destins de la societat de demà. Amb els llibres per trofeus i atribuets es podrà discorrer i dignament parlamentar, i mes enllà, com diu el poeta, lluitar i triomfar.

JOAN FONT I TORT.

Visió

(Escrit espresament per a FESTA)

Veus la pluja que cau? me diu l'esposa.
Serà sava a les vinyes extasiades,
que s' extendrán baix elles, luxuriantes.
Demà al eixir el sol, seràn els pampols
d' un vert com lluminòs i al seu dessota
presentirem raïms gonflats, uberrims,
que un jorn quan torni el sol a esser més tebi
i daurat sobre els camps, faràn que esclati
la joia antiga del vell déu helènic.
I jo li dic: Llavors les besades
mossegaràn furioses en la pòlpa
dels llabis rojos, i les bremadores,
com sagrades bacants sobre les vinyes,
tindrán gestes de rites que passaren,
i cantaràn la joia de la terra
al sentir-se feconda...

Se renova
el mite antic, el mite etern. Zeus passa,
i feconda les planes. En la fronda
abscondits els vells satirs, riuen, riuen,
ovirant a les ninfes temeroses
que s' empenyen fugint de l' aigua. Lluen
fosforescents els ulls entre les fulles,
i del déu Pà la rústega siringa,
se sent al lluny donant ritme a la pluja.
Un bes sobre tos llavis, com ofrena,
en copa d' or ont sempre un most s' hi liba
gloriós i perfumat. Un bes, ofrena
als déus antics, que avui se manifesten.

J. Font i Tort

¡Pobres infants!

Pobres infants. Ell, en Biel feia pocs dies que estava baix la tutela d' aquell home sense cor, explotador de la tendresa d' aquelles criatures que quan necessitaven del acarament de la mare i l' caliu de la falda, ja foren dedicades ha guanyarse la vida per aquets mons de Deu, fent prodigis acrobàtics.

Ella, la Riteta, ja havia perdut esment de 'l temps que feia que s' aguantava en equilibri amb lo seu cap sobre lo del *padri*, que aixís anomenava a n' aquell home que a vergaçades li ensenyava l' art de fer piruetes.

A n' en Biel, no li vingueren de nou les cridories acompanyades de queleun clatellot, puig que desde que va neixer ja fou tractat a cops de vara, i si no desde que va neixer, a n' ell li semblava, perque no tenia recort de que li haguesin dit les coses amb paraules sino amb crits seguits de cops. Aixís doncs no li estranyà que el nou amo fos despòtic i inhumà car hi estava acostumat.

Un dia 'l *padri* li ensenyava de fer un sal mortal de costat i veient que a la quinta o sisena végada no li sortia bé, esgrimi la tralla i l' aixecà per a descarregar-la sobre les costelles del pobre Biel, quan interposant-se la Riteta evità que aquell portés a cap la seva obra.

Aixó li vingué de nou a n' en Biel i li produí un esclat de tendresa per ell desconegut, que li feu pujar les llàgrimes als ulls i lo que no lograven les garrotades ho conseguí l' acte meritori de la seva companya de explotació.

Desde allavors en Biel i la Riteta foren amics inseparables i s' estimaven com a germans posant en aquell carinyo, tota la tendresa que del seu cor brollava, cor verge de sensacions benaurades.

En Biel estimava a la Riteta com hauria estimat a sa mare si l' hagués coneguda i la Riteta amb instint maternal, lo cuidava i acaronaava quan al vespre se n' anaven a estirar-se al jaç que 'ls feia de llit.

S' esqueia a esser la festa major d' un poble de la costa llevantina i a les quatre del matí d' un dia de Juliol, empengueren la marxa a peu cap aquell indret. Quan hi arribaren, els infants estaven assedegats, lassos, empolçats fins a les nines dels ulls.

La festa major durava tres dies i lo *padri*, pensava aprofitar-los per a proveir-se la butxaca per un quan temps.

Aquell primer dia feren fortuna, car los treballs de les criatures enternien i sorprenien a la gent. Al mitj dia el *padri*, comprà deu céntims de pà i cinc céntims de cansalada i 'ls ho donà encarregant-los que dinessin i que a les dues l' anessin a cercar a la taberna de 'n front de la estació del carril. Les criatures al veures lliures esclataren amb exclamacions de goig i agafadets de la mà s' encaminaren a la platja sentant-se sota mitja barca que a la sorra hi havia, per a devorar lo miser dinar.

Com que prompte enllestiren, se n' anaren al passeig a admirar les barraques de la fira que desde la arribada ja 'ls tenia enlluernats.

Pasejaren les dues hores per devant d' aquells palaus de riqueses i la Riteta no podia passar de llarg quan veia que alguna nina d' aquelles que clouen els ulls i diuen papà i mamà.

—Si jo 'n tingués una de tan bonica!—deia a n' en Biel.

—Que 'n faries?—preguntava aquest.

—La estrenyeria en mós braços, la bregaria i li cantaria cansonetes,—contestava la Riteta.

Al vespre quan s' ajaçaren a la platja, la Riteta agafada al coll de 'n Biel, li repetia. Si jo tingués aquella nina, t' estimaria mes i podriem jugar-hi força, sempre que 'l *padri* no ho veigés.

La vestiria, la petonejaria, i quan fes aquell fret tan fort, la escalfaria amb lo meu alé bò i recolsant-la demunt del meu pit.

—Tonta,—deia en Biel,—que no sabs que es un

troç de cartró amb lo cap de allò de les tasses de pendrer café?

—I això que hi fa?—replicava la Riteta.

Aquesta cantarella, la vingué fen a n' en Biel els dos primers dies i lo matí del tercer, fins que de tant sentir-ho i desitjós de donar gust a la seva estimada germaneta, se li ocorregué que podien comprar-la.

—Com?—digué esperançada la Riteta.

—Amb diners,—respongué en Biel.—Ho demanarem al *padri* i ja està.

—Si ja està, ens quedem sense nina. Que no sabs que no 'ns els donarà els diners lo *padri*?

—Doncs com ho farem? La pendrem,—digué amb resolució en Biel.

—Va, si afirmà la Riteta.

I combinaren un planol per a apoderar-se de la nina tan desitjada.

La Riteta estava apostada al darrera de la barra on hi havia la nina. En Biel passà per la parada, i ràpid estirà la nina fent-la caure a terra; la recullí rapidament i apretà a correr donant la volta a les barraques per anar a entregar-la a la germaneta. Lo firaire se'n adonà quan lo bailet corria, i donant lo crit d'alarma correngué al darrera seu. ¡Al lladre! ¡Agafeulo! L'alcançaren quan entregava la nina a la Riteta.

—Té,—li digué,—bólcala, breçala i estimala.

Lo firaire descarregà una bofetada a n' en Biel i agafant la nina que tenia als braços la Riteta, donà una estrevada, però no li arrancà perquè la tenia apretada fortament contra lo seu pit. Exasperat, feu una nova tentativa i agafant-la pels peus, donà una nova sacudida. Com que la Riteta no tingué prou força, la nina, lo seu tresor, s'escapà d'entre ses mans i prorruptí en un xiscle estrident, desesperat.

Que s'ha fet d'amb dues criatures? Qui sab, pot ser ell ha anat ha engroixir les files de la criminalitat i ella, tal volta es carn de prostitució.

FRA FREI.

AGRÍCOLES

La sembra de la naturalesa

Avui que tant se parla de la repoblació forestal de les nostres montanyes, aprofito l'oportunitat per a donar a conèixer els medis amb els quals la naturalesa, d'una manera lenta però de constància gran repobla les tallades actives d'arbres, que sense consideració ni reparació efectiva l'home.

De dugues maneres se val ella per a la propagació dels vegetals, una de llevor que és general a tots, conservant ells la feconditat per a produir-la, mentres no influeixi el canvi de clima; i l'altre per fragments (tuberculs, grifols, arrels) aplicable a cert nombre d'especies, no important res per a dita propagació el referit canvi de clima.

En quant a la primera considerada quant te llòc expontaniament pels boscos; es curiós de notar, que de l'infinitat de llevors que cada any cauen de les plantes a la terra, no correspon pas de bon troç del 1 per 1.000 el número d'elles, de les quals surtin individus que arribin a completa fructificació. Moltes son devorades pels aucells, altres rosegades dels insectes; una bona part se podreixen per ser massa colgades pels devassalls d'aigua i després ne moren un sens fi per nàixer massa espesses, com també ofegades per les demés plantes.

Mes cal advertir que algunes d'aquestes causes de destrucció, son a la vegada favorables a la seva difusió com se pot veure amb els exemples següents: les nous cauen de les garces durant son vol, altre tant passa als estornells amb les olives que s'emporten en les seves expedicions emigra-

tories, l'aigua amb ses inundacions escampa plantes i llevors pels plans de la vora dels rius i rieres i per últim els huracans transporten per tot arreu a grans distàncies el petits pinyons i demés llevors volàtils. Resultant de tot això, que malgrat els destorbs que s'oposen al seu expandiment, la sembra de la naturalesa, tant per la seva quantitat com pels variats medis d'espació es veraderament inmensa.

Per lo que toca al procediment natural per fragments, es bò de consignar que essent continuació de la vida del primer individu no hi ha llòc a modificacions evolutives com en el de llevor, per qual motiu l'agricultura i la jardineria s'en serveixen amb gran ventatja per medi de l'empelt i l'estaca per a continuar amb tots els caràcters distintius les varietats o menes o bé aquelles qual propagació fora impossible per l'esterilitat absoluta derivada d'un excés de perfecció de la flor o del fruit.

Sent la sembra de la naturalesa de resultats que trigan a ferse a esperar, no es convenient per una repoblació prompta, havent-hi la necessitat en tal cas de ser secundada per la ma del home.

ANTOLÍ MASSALLERAS CASELLAS.

PENSANT EN TU

¡Qu'és trist que al fons del mar s'hi amaguin perles
que mai veuràn la llum,
i estrelles dalt del cel que parpellegin
i mai veurà ningú!...

Les unes massa fondes; massa fondes;
les altres massa amunt;
i el món, positivista, sols admira
lo que té enfront dels ulls.

Per xò es qu' en ton cor d'àngel ningú 's fixa:
¡si tots n'estàn tan lluny!...
per xò al pensà en estrelles o be en perles
jo sempre penso en tu!

RAMÓN SURINACH BAEEL.

DEL BAIX LLOBREGAT

De sobres es conegut en nostra comarca, aquest riu, puig l'atravessa tota, per a anar a tractar d'ell i encara molt més coneguts son els seus efectes destructors. Però no obstant i això ens proposem parlar d'ell, exposar aquí unes petites consideracions, de molts ja conegudes, sobre l'estat actual de coses i del projecte d'endegament i rectificació de curs.

L'última malifeta d'aquest riu, la terrible inundació de Sant Miquel, de la que tots en guardem inesborrable record, es qui m'ha donat llòc a escriure alguna cosa, encara que poca en sí.

Degut a que 'l Llobregat atravessa una comarca excessivament plana i de pòc nivell fins al mar, a conseqüència de riudes anteriors les quals han deixat en son curs quantes materies arrastrava l'aigua, sorra pedres, etc., ha augmentat terriblement el fons de dit riu aixecant-lo de nivell, de manera que avui en alguns punts està a la mateixa alsada dels camps de les vorades, donant lloc això a que encara no baixa una petita riuada, no poguent contenir-se dins els llims del riu, s'escampa inondant desseguit els camps més baixos.

Quant per la part alta de la província hi han hagut temporals, l'aigua de les torrentades es recollida pel Llobregat, que juntant-se amb la que porten els seus afluents Noia i Cardoner, formen una corrent impetuosa, que a causa de la poca profunditat del riu, es transforma en riuada, desbordant-se i anegant camps i més camps, arras-

trant i destruint arbres, fruitarars i tot quant a son pas s'oposa, malmetent les collites i deixant a moltes famílies en la mes espantosa misèria.

No són solsament els agricultors del Plà, els qui sofreixent les conseqüències de tals inundacions. Els primers i més perjudicats son ells i en segon lloc nosaltres, tots els habitants de la comarca i fins tots els de Barcelona, tots els que consumim productes sortits del Plà del Llobregat, puig des del moment en que 'l riu malmet una collita lo pòc que queda s'avalua més, i així mateix succeeix en la plaça de Barcelona, on la major part de verdures, fruita i llegums, provenen d'aqueixa comarca tant terriblement castigada. Som més de mitj milió d'habitants els qui sofrim les conseqüències.

Desde molts anys hà que 'l Llobregat fà de de les seves i encara es hora en que s'hi té de posar remei. Que s'ha fet en aqueix sentit? Els governants i representants formant i reunint juntes i mes juntes, les quals no han fet altra cosa que aixecar projectes d'endegament, que com castells a l'aire, han caigut en oblit; mentres que 'ls pobles s'han apressat a construir per si sols terraplens, murs de defensa, que 'ls preservin de les riuades. Però això no es cap solució, puig si bé s'ha salvat en part el perill de les cases i habitants, no obstant subsisteix els dels camps, eternament amenaçats.

Essent el curs del riu propietat del Estat es aquest qui deuria encarregar-se de son endegament i rectificació de curs i mes encara tractant-se d'una obra que per la sola empresa dels propietaris del Plà seria impossible el fer-la.

Després de l'última inundació, s'ha reunint altra volta la junta i havent ofert els pobles interessats contribuir amb el 25 per cent del cost total de les obres; imposant-se així un sacrifici grandios.

Quedarà també aquesta vegada penjat i oblidat el projecte?

No ho sabem. L'únic que hi ha es que sembla que 'l govern, ja fa anys que sols se preocupa de vastir als de fora, mentres que 'ls espanyols anem quedant despullats.

J. JORNET ROCAMORA.

PROTECCIO

Xisclant, la cara encesa, els ulls plorosos, els cabells desfets, corria montanya avall.

El seu promès l'havia volguda pendre, violentament, a dalt, en aquell recò de la font axuta i 'ls vells arbres misteriosos, pero 's va defensar amb les dents i va fugir.

El guarda-bosc paternalment va dir-li:

—Passa, petita. Jo ja 't faré costat fins prop de casa. En quant a aquell bergant, dèixal per mi.—

El camí era estret i la hora calda.

Dalt del marge un aucell burleta cantava en les branques d'un arbre mince.

La mossa anava davant, palpitanta encara, tot arreglant-se amb els braços fermes sobre 'l cap esventat, l'aurífica abundor dels cabells fins.

En el camí estret la noia sana hi deixava com un perfum penetrant de toia fresca, remoguda.

El guarda-bosc va veure clara la escena: coneixia el promès; la font aixuta, els vells arbres misteriosos... i una flamarada folla li va pujar al rostre.

Va mirar endavant, va mirar enderrera...

Un instant mes, i se li va llensar a sobre.

E. SURIÑACH SENTIES.

VERDI I WAGNER

Es casual el centenari d'aquets dos mestres. Alemanya festeja al mes gran dels seus músics el genial Ricart Wagner; i la Italia homenatja el músic mes gran de sa patria l'insigne Josep Verdi. ¡Oh gloriosos pobles! jo m'acoblo amb vosaltres per a sentir el goig inmens que fruiu rendint culte a vostres fills il·lustres.

Avui me plau parlar d'aquest insigne campió de la bona música, l'artista de la melodia suau i fàcil, el músic de la frase justa i dramàtica, l'home sincer, humil i noble; es pot dir que a Italia no hi havia cap compositor líric que igualés el talent i geni artístic d'aquest mestre.

En la música del fill de Busetto s'hi sent energia, vigor, força, tendresa, passió, joventut, dolor, idealitat, etc., etc. Aquesta es la característica que 's reconeix a Verdi el músic del dolor, aquesta sigué amb ell l'obra suprema en la història del art italià.

Per xò Verdi amb la força del estudi ha arribat a fer les tres evolucions musicals, les primeres obres de Verdi son: *Oberto conte di San Bonifacio*, *Nabuco*, *Aroldo*, *Ballo in maschera*, *Trovador*, *Traviata*.

Desde 'l principi de sa carrera ha volgut lluitar constanment per a apropiarse al gran Wagner; el mestre va seguint son camí, no desmaia.

El músic tingué necessitat de trevallar, porque era l'hora de significarse, la evolució verdiana, era greu i mes que greu amenasadora.

Verdi s'armà per defensar el geni de sa raça; es quan produí l'*Ernani*, *D. Carlos*, *Rigoletto* i sa brillant i triomfal *Aida*.

El compositor necessità altre volta sincerar-se del seu propi geni; mireulo ni reula un pás, ni se 'l veu cedir; una sola convicció de gran artista de raça el fà caminà, no veient altre cosa que son terrible adversari.

De la creació de Wagner no n'hi ha passat cap dels tres grans caràcters a Verdi, ni el llegendari, ni el del motiu, ni el del motiu, sens oblidar la subordinació de la veu amb l'orquestra.

Verdi no acaba, el mestre es redressa fent un esforç suprem, per evolucionar de nou engrandint-se, presentant-se altra volta amb una força dramàtica d'un geni; recordem a *Otello* obra impregnada d'un dolor altament sentit, composta pe 'l veterà artista als 74 anys, i als 80 produí l'obra mestra 'l *Falstaff* la joia de Verdi sens presenta hermosa i joganera.

I que direm del *Requiem*, escrit per a executar-lo en els funerals del gran poeta Manzoni; la emoció d'aquesta obra arriba al extrem de arrancà llàgrimes.

Verdi sigué sempre un home sencill, bondadós, humil, modest, fins al punt de que un dia digué qu'ell era un petit músic, que si així no fós altre cosa hauria fet.

No sols arribà fins aquí la modestia del insigne Verdi; recordo haver llegit que la comtesa de Negróni-Prato admiradora seva un jorn li demanà que li dediqués una composició sinfònica, a lo que contestà Verdi:

«Amiga vostè 's burla de mí. No se si 's recorda que tinc 82 anys.

Al arribar a 'n aquesta edat, sols la pretensió es llessa a grans empreses. Jo no ho he sigut mai ni en els anys de ma joventut. Tenia orgull d'artista, però jamai vanitat. Are no tinc ni una ni altre cosa; amb franquesa senyora no val la pena.»

Amb aquest parlament se reflexa bé la sencillesa i modestia del refinat artista.

La commemoració d'aquest centenari; es significarà engrandint la documentació històrica de la vida i fets de insigne músic.

Em plau reproduir una correspondència interesantíssima entre Hans de Bülow i Verdi.

Era per allà a 1874 que a Alemanya es donà la primera representació de *Aida*. Hans de Bülow publicà a un periòdic una crítica desmesurada e injusta sobre la obra de Verdi.

Al cap de molt temps vingueren a Bülow remordiments que confessà noblement a Verdi amb una carta molt curiosa escrita amb italià dirigida a Génova.

Diu Hans de Bülow en sa carta feta a Hamburg el 7 de juny de 1892.

«Ilustre Mestre: Digneu-vos escoltar la confessió d'un pecador contrit.

Fà divuit anys que el que això firma va cometre una gran *bestialitat* periodística dirigida al últim dels cinc reis de la música moderna italiana.

Si 'm vaig arrepentí, si 'm vaig avergonyí amargament. ¡Oh! ¡quantes i quantes vegades!

Quan vaig pecà (vosté cor magnanim hu haurà oblidat) me trovaba en aquest estat d'estupidesa dignevos compadeixer al pecador donada aquesta circumstancia fins a cert punt atenuant.

Em trovaba allavors amb l'esperit fosc per un fanatisme de ultra-vagneria.

Set anys mes tart la llum brillà poc a poc. El fanatisme purificat es desbordà en entusiasme.

En el mon intelectual i moral la llum es el clam de la justicia.

No hi há res tant destructor com la injusticia, rés mes intolerable que la intolerancia.

Arrivant finalment a n'aquest coneixement com me vaig felicitar veient que enriquia ma vida, acrexentada per la meva joia el camp de les alegries mes sanes, les alegries artístiques!

Vaig començar estudiant vostres últimes obres: *Aida*, *Otello*, *Requiem* i *Falstaff*, hi sorprés en totes aquestes obres no solament la lletra que mata, sino l'esperit que vivifica.

¡I bé mestre jo vos admiro, ara vos amo!

¿Voleu perdonar-me, voleu fer usatje del privilegi dels sobirans otorgant-me vostra gracia?

Siga com vulga, jo dec poguent-ho, encar que fos l'únic en dar aquest exemple als meus germans petits errants confessant ma falta passada.

I fidel a la divisa prusiana *Suum cuique* exclamo bravament: Visca Verdi el Wagner dels nostres volguts aliats.

Hans de Bülow.»

¿Que contestà Verdi a n'aquesta curiosa carta i notable confessió? Lo següent:

«Génova 14 de juny de 1892.

Il lustre mestre Bülow: No hi ha sombra de pecat en vos, i no es el cas de parlar de arrepentiment ni absolució.

Si vostra opinió es d'altres temps qu'eren diferents dels d'avui, heveu fet molt bé manifestant-la, jamai hauria pensat queixarmen.

De tots modos, ¡quí sap!... pot-ser tenieu raó allavors!...

Siga com vulga, vostra carta inesperada, escrita per un músic de la importancia i el talent vostre en el món artistic m'ha produït un gran plaer.

No per vanitat personal sino perque veig que'ls artistes verdaderament superiors, jutgen sens perjudicis d'escoles, nacionalitat i època.

Si els artistes del Nort i del Sud tenen tendencies diverses, bé està que sien diverses.

Tots devem mantenir el caracter propi de nostre poble, com ho diu acertadament Wagner: *Ditxosos vosaltres que encara sou fills de Bach*. ¿I nosaltres? Nosaltres del mateix modo som fills de *Palestrina* i tinguerem un dia una gran escola qui fou... nostra. Ara s'ha desnaturalisat i amenaça ruina. ¡Si poguessim tornar enrera!

Me contraria el no poguer assistir a la Exposició de Viena que, además de la bona fortuna de trovar-me rodejat de tants il·lustres músics, me hauria procurat el plaer de estrenyer-vos particularment la mà.

La meva edat avençada espero que trovi gra-

cia prop d'aquests senyors que gentilment m'han convidat i que voldrán escusar ma assistencia.

Vostre sincer admirador,

Josep Verdi.»

Jo també l'admiro al mestre, al home, al veterà, al artista, al cantor de la música del amor.

SEBASTIÀ MESTRES.

La Campana de la Fàbrica

Un notable industrial d'ardidesa insuperada, al bell cim de la teulada va posar-me el setial; ordenant-me que, a tot' hora i amb llenguatge de metall, de la Casa del trevall i l'Industria salvadora, espliqués els manaments a la gran familia obrera com corneta baladrera que regeix als combatents.

Jo, cumplint amb gallardia la consigna i la missió, mon alegre repicó destrenava cada dia; extenent-se per la plana que secciona el Llobregat, tot el ritme i tot l'esclat de ma parla sobirana.

I es llevaven els obrers al sentir la melodia; i la vida apareixia per les places i carrers; i jo veia una gentada que venia vila avall de la Casa del trevall a passar la portalada, com un poble brau que creu i a son temple s'encamina; com fidels d'una doctrina predicada per ma veu.

Sempre havent d'estar alerta, la meitat del any o més ans que el dia despertés, ja 'm trovava jo desperta.

I vibrava amb bon dalit quan la nit regnava encara; no perque ma llengua clara fés l'elogi de la nit; puig si aquesta es resistia i servava la foscó, jo impetrava la claror com si fós el crit del dia.

I a la terra endormiscada començava a deixondir; i savia requerir el concurs de l'aucellada, arribant amb mon cantar a sa branca protectora i anunciant-los-hi la aurora que els venia a despertar.

Mes, de tanta poesia com perfuma el meu passat, ¡be puc dir qu' es arribat el darrer terrible dia!

Puig la llengua m'encadena un crit aspre i estrident que estafà, be o malament, el xiular de la Sirena.

En mon lloc d'honor se posa al moment en que ha vingut,

i, mostrant-mé ingratitud,
li somriu la plana hermosa,
el turò i la serralada
repeteixen el crit seu,
i es desvetllen a sa veu
els obrers i la aucellada.

Es un geni que 'm destrona
i mon cant posa en desús;
es la força d' un intrús
que arrebaça ma corona;
és un ronc estrafalari
que al mig dia i al matí
vibrar sento prop de mi
com mon càntic funerari!

Ha sonat la hora fatal;
ha fugit mon alegria;
i esperar sols puc el dia
que 'm treuran del setial,
com lo vell que s' arrecona
quan lo nou entra en vigor;
com un moble sens valor
que 's rebutja i s' abandona!

Jo ja sé d' altres germanes
que han callat arreu, arreu
puig el món vol altra veu
que la veu de les campanes!

Si algun temps varem regnar
i lluir cançó vibranta;
altre accent ara ens suplanta
i no ens deu pas estranyar;
puig el món, que ara ens oblidia
i prosciu el nostre sò,
no es del qui té mes raó,
sino que es del qui mes crida.

B. PARRAMÓN.

LA MODA

Busco un mot per a calificar-la i de moment se
m' acudeix aquest: ¡dèspota!

Després penso que també es injusta.

¿La moda injusta? No hi ha pas que duptar-ho.

Sí, la moda es injusta; i afegiré que es cruel.

¡Jo ho crec! Roba reputacions, mata celebri-
tats.

En camvi 'n crea d' altres que mereixerien
permaneixer desconegudes...

Mes d' això 'n parlarem després.

Ara referim-nos al primer qualificatiu.

¡Dèspota!

¿Qui ho ignora que la moda ho es? Ella mana,
ordena i l' individu obeeix sense replicar, sumi-
sament.

La persona més seria, mes dotada de sentit
comú, 's preocupa sotpadament si per casualitat
al anar a sortir al carrer se 'n adona de que les
ales del sombrero que usa son massa estretes per
lo que ara 's porta.

—Això fá ridícul—diu;—i aqueixa idea del ri-
dícul el té preocupat un dia, dos, qui sap quants;
fins que a la fi 's decideix a entrar a una sombre-
reria i proveir-se d' un artefacte que siga més a-
propiat a lo que ara 's porta.

Aquest ara 's porta es una verdadera imposi-
ció... No hi fá res que lo que ara 's porta, no siga
del gust del consumidor, ni que no li escaigui a
la cara, ni que no li pertoqui per la seva edat...
Per ridícul que siga lo que ara 's porta, si es moda
ja no pot semblar ridícul.

Jo crec que 'l seguí cegament les lleis de la
moda indica poca independència de caràcter o
falta de gust propi.

Tothom hauria de portar lo que millor escai-
gués al seu tipu i 'l favoris, (sense apartar-se per
això massa de la corrent), i no hi ha cap dubte
que quan menys la estètica hi guanyaria.

Mes això es pensar un impossible... Resignem-
nos, dones, al despotisme de la moda mentres no
toqui més que a la nostra indumentaria i a certa
part de nostres usos i costúms; però no debem
acceptar-la mai quan vol imposar-se en el terreno
del art, en cada una de ses diverses manifesta-
cions.

Per desgracia no ho fem aixís.

Quan en algunes manifestacions de l' art, rom-
pent motllos i tradicions, sempre respectables, s'
obra pas una escola nova, la generalitat la accep-
ta sense vacil·lacions, quasi inconscienment, sols
per seguir la corrent; sense parar-se a reflexio-
nar lo que fou i significà per les pasades genera-
cions, lo que 's preten actualment enterrar en
el panteó de l' oblit, baix lo pés de la nostra indi-
ferencia.

Aixís sentim parlar, ara, despectivament, d'
homes que anys passats causaven la nostra ad-
miració.

En el art teatral, es potser, ont s' observa lo
que acavem de remarcar.

Del romanticisme i del teatre d' Echegaray
tan o mes romàntic que 'l de García Gutierrez,
Rodriguez Rubí, Zorrilla i demés autors que im-
peraven a mitjans del sigle passat, s' ha vingut
a parar al mes crú realisme; i si bé allò entusias-
mava al públic i lo d' ara, expresant-nos vulgar-
ment, l' ensopeix, això s' accepta i s' alaba, per
que sí, perque es lo nou; en una paraula, perque
està de moda.

Aixís hem presenciat, potser per sempre més,
la total desaparició de la sarsuela espanyola.

¿A cás la moderna opereta vienesa val mes
que aquelles antigues produccions, si bé un bon
trós convencionals, sempre correctes i plenes d'
interés, i en lo referent a la part musical amb
molta freqüència inspiradíssimes?

Par-li per nosaltres l' actual decadencia del
teatre.

Als noms de Arrieta, Audrid, Gaztambide,
Barbieri, Fernández Caballero i més moderna-
ment Chapí, a succeit el de Franz Lehar amb la
seva série no interrompuda de valsos ensopidors
i d' una tant marejada vulgaritat, que es de
creure que noves generacions se preguntaran
amb estranyesa com aquest genre s' ha pogut fer
aplaudir per la nostra, a no ser sino que per que
ara està de moda,

Si pasem a terreny mes elevat també recor-
dem noms que encara no fa molts anys, promo-
vien amb ses produccions l' entusiasme del pú-
blic. En la part literaria se 'ns acudeixen Espron-
ceda i Campoamor, que avui fan riure als nos-
tres poetes; i en la musical, no podem menys que
nomenar amb pena a Meyerbeer, aquell colós que
amb obres com *Roberto* i *Gli Hugonotti* ha sigut
aplaudit en tots els escenaris d' Europa i Améri-
ca, i que avui, rodolant de timba en timba, cau
al avern amb goig dels nostres moderns innova-
dors que al parlar d' ell somriuen...

Wagner... Al arrivà aquí, preferim no conti-
nuar, puig si (encara que fos sense cap prejudici
d' escola) li retreiem quelcom defecte, també fe-
riem riurer... se 'ns tractaria de ridícols per tots
els seus incondicionals admiradors, solsament
perque 'l fet d' entusiasmar-se amb ell, encara
que no se l' entengui i per més que un s' hi adormi,
sentat a les llotjetes del Liceu, tot escoltant
Mestres cantaires o *Tristan i Itolda* ¡avui està de
moda!

JOSEP VIDAL BERTRAN.

El mestre Plató

Té en els bustes nostre hèroe insigne,
cara oval i perfil armoniós,
la expressió tota dolça i benigne
i la edat dels serens pensadors.

Ja 'l gran Sòcrat, en forma d' un cigne,
va somniar-lo enlairat, portentós,
exaltant del Saber tot lo digne...
ample 'l front i titànic el còs.

Quan fugint se 'n va anà a Siracusa
del ric príncep ser mestre refusa
perque 'l veu d' un pensar esquift.

I un imperi mes vast que 'l de Remo
dialogant pels Jardins d' Academo
ha creat per als furs del Esprit.

AGNA CANALÍAS MESTRES.

Coses

Lo temps es el millor *mata-fuegos* per a pagar lo
fòc del Amor.

Si vols conservar al amic, no li neguis mai un
duro.

Quan no s' espatllen sabates, se gasten medi-
cines.

El món, es del pocavergonya.

La miseria fà com l' opi, ensopeix molt.

Es tan difícil dir la veritat en lo comerç, com
trovar una sogra muda.

Matrimonis sense fills, morros a casa.

La vida es un passa-temps, en el que tan sols es
feliç el que sap fer lo paper de ximple.

El que pert la vergonya, no la trova mai mes.

Menjador petit, convidats al carrer.

Per ser burro, no 's necessita cap recomenació.

Viurer de esperances, es mantenir-se de bunyols
de vent.

No jugis mai la cuina per lo menjador, puig
moltes vegades a menjador gran, fogòns petits.

Quan la dona te diners, no se li tira rés en cara.

Casa amb menjar tancat, minyona afamada.

El que mira sempre al Cel, ensopega molt so-
vint.

Lo festeig que dura molt, es com la verola, que
si un ne surt, queda molt desfigurat.

Quan la dona porta les calces, l' home es capaç
de portar els gegants.

Saber de quin mal se ha de morir se té molt
guanyat, puig que un ja sap l' argument de l' obra.

Cada casa es un món i cada butxaca un misteri.

L' home que busca molt per casar-se, es com si

triés puros d' estanc, que sempre 's queda amb el
qui tira menys.

Els diners tenen lo privilegi de netejar les hon-
res de les persones.

SANTIAGO BOY.

AMOR CONTEMPORANI

CARTES D' ELLA

La Garriga 2 d' Agost de 1913.

Estimadíssim Enric: Des de que he sortit de
Barcelona disposada a passar l' estiu en aquest
poble, que estic tristíssima; a cada carta teva
m' entristeixo més i trovo mes llars i insipits els
dies que paso lluny de tu. En fi, m' aborreixo
fins ratllar en lo estupit. Per més que hi ha diver-
sions procuro anar a les menys possibles, perque
en elles no puc trovar-hi a tu, al meu Enric com
dic jo, amb qui tinc ja forjades les meves il-
lusions i les meves esperances.

La senyora de Marco a qui ja coneixes, dóna
cada dijous una reunió en la seva torre. A la de
dijous passat, que va ser la inaugural, vaig asis-
tir-hi més per voluntat de la mamá que per la
meva propia. Com que aquest es el primer estiu
que som a la Garriga, excuso dir-te que al anar a
casa d' aquesta senyora, ella se cuidà de fer nos
la presentació de tots els concurrents, que per
cert entre ells s' hi contenen algunes families bas-
tant ridícoles, com per exemple: el farmacèutic
del poble i la seva senyora, matrimoni extrema-
dament cursi i ofensivament gròs, ell pretent de
graciós i fà uns xistos que produeixen el mateix
efecte que les potingues que te a casa seva. Ella
tot ho critica i tot i sent la muller d' un farma-
cèutic se dedica a l' aristòcrata sport de les infer-
metats, puig un dia pateix del cor, l' altre del es-
tòmac, l' altre de migranya, etc., tot, coses per
l' estil. A pres dels concurrents s' assentà al pia-
no una filla d' ella, anèmica senyoreta, que se-
gons diuen compta divuit primaveres, pero a mi
me sembla que devia començar el compte quant
ja en tenia vint. Tocà un vals tan melodiós com
ella i tot seguit començaren varies parelles a
dançar, i envers a mi se dirigi un jove, novell
enginyer que ha acabat la carrera aquest any, i
està disposat a casar-se, segons diu. ¡Quin jove
més antipàtic! No t' en vull fer la descripció per-
que li vareig trovar tants defectes que no sabria
per on començar. En resum, me vareig fastigue-
jar molt. Tots els dies els paso igual i fent lo ma-
teix: llevar-me, esmorzar, esperar el carter, que
no ve tots els dies, senyor gandul (ja deus com-
pendre que això và per tu), després de dinar, anar
a alguna excursió a respirar oxigen a dalt d' una
elevada montanya, que així que hi hem arribat
es tan lo cansats que estem, que lo que menys
podem fer, es obrir la boca per a respirar-lo. De
retorn a casa a sopar, agafar un llibre que dis-
tregui la digestió, i a dormir. I després diuen que
un a fora s' hi diverteix molt, si vegessis quins tips
me faig de plorar. A l' únic lloc que vaig a pas-
sejar mes de gust es a la via, puig me sembla que
m' apropo mes a tu i oblidat per un moment el
captiveiri a que estic sotmesa.

Escriume prompte molt prompte, parlem d' a-
questa Barcelona tan per mi estimada on i vareig
conèixer el meu ídol i que al deixar-la hi he deixat
la meva vida, puig ja que tan sols tu la consti-
tueixes.

Compadeixe'm i recordat d' aquesta sempre
teva,

Concha.

La Garriga 5 d' Agost de 1913.

Estic cansadíssima, simpàtica Lluïsa; aquesta
nit hem sortit de la *soirée* que ha donat una de les

FESTA

famílies d'aquí, a les tres de la matinada; m'he divertit moltíssim, cada moment estic mes satisfeta de que el tonto de l'Enric s'hagi quedat a Barcelona, aixís m'haurà deixat en pau per un quant temps de 'ls seus gelos ridícols en extrem, no m'hauria deixat anar en lloc. Figurat que demà per la tarde anem, senyoretetes i joves, sols, d'excursió a visitar una ermita, me sembla que passarem un camí deliciós; aquell jove enginyer de qui et vareig parlar en un'altra carta, vindrà també amb nosaltres; ja se m'ha declarat dugues vegades, li he contestat que ja ho pensaria. La veritat es tan simpàtic i sobre tot es tan ric, que'm sento amb tentacions de donar llicència absoluta a l'Enric.

Procuero per ara tenir-los a tots contents, no fos cas que 'm quedés sense cap dels dos, ja t'aniré contant les impresions.

Compendràs que per aquesta raó estigui jo entre espasa i paret (com diuen vulgarment) per tant com a bona amiga espero m'aconsellaràs o al menys me donaràs el teu parer.

Mentres tant me diverteixo molt i el temps me passa volant.

Fins la teva en quina espero seràs mes esplicita que en les altres. En mitg de mes alegries t'envio molts petons.

Concha.

**

CARTES D'ELL

Barcelona 4 d'Agost de 1913.

Adoradíssima Concha: Es fa tard; va a sortir el correu i no dispo per lo tant de molt temps per a escriure, ho faig a fi de que no estiguis un dia sense carta meva i al menys llegint-la puguis distreure't de l'avorriment qu'et domina.

Jo es inútil et conti lo que sens tu me passa, soc com la terra que la privesin del sol, morta fins que aquest torni a renaixer. Ja sabs no obstant que per a procurar-me el pervindre que deu fer-nos feliços per sempre, estic treballant sens descans; mes sacrifico gustos, en una paraula: uso de la onergia que surt del cor i que es la més forta, per a poder suportar l'insuportable. Sols busco fer la teva felicitat.

Ditxós el dia en que perteneixent l'un a l'altre, poguem mirar amb somris de satisfacció els obstacles per mi creuats, per a poguer arribar al fi desitjat.

Confia en mi com jo en tu, estriu-me molt, les teves cartes son el reforçatiu que necessita la meua ànima per a conservar força eterna.

Amb deliri t'aima ton

Enric.

Caldetes 4 d'Agost de 1913.

Amic Octavi: Estic completament satisfet de la vida la hermosa i bella, mirada desde aquesta platja, on s'hi respira un aire pur impregnat d'amor i felicitat. Lluny de la ciutat i al costat d'una dona com la Mary no puc desitjar res més.

Me va arruinant per moments però me falten forces per a separar-me d'ella. Me te hipnotitzat, però m'hi trovo tant bé dintre d'aquest hipnotisme que no puc ni vull despertar-ne.

Si la Concha sapigués que estic disfrutant de la soletat, fent de poeta en el bell mitg del mar gronxant-me amb ses ones, tenint per inspiradora musa dins de ma lleugera barca una rossa d'ulls d'ulls negres encisadors, en lloc d'estar-me torrant baix l'ardent sol que cau de ple en aqueixa Barcelona i estar gastant ara en una calaverada un patrimoni que havia de servir per a casar-nos.

T'inclocixo una carta per a ella que suposo li enviaràs desseguida, puig te'n deus haver descurat alguna a la butxaca perque ella se queixa de que les reb amb retràs. Tan prompte en rebis una per mi remet-mela tot d'una, perque amb la Mary tot llegint-les i passem ratos molt distrets.

Una vegada més et donc les gracies per lo be que 'm substitueixes en qüestions amoroses. Conta per tant en mon etern agraïment.

Com adelanto als teus honoraris t'envio un fort abraç.

Enric.

Lo que pensa l'amiga

«Ben mirat es una infamia enganyar amb aquesta forma a un xicot tan guapo r bè com l'Enric. No se perque me sembla que no arribaràn a casar-se.

Serà qüestió d'estar al tanto per si un cas... perque després de tot em consta que li soc quelcom simpàtica, puig un dia a casa la de Marco recordo que 'm va parlar quelcom indirectament.»

Lo que pensa l'amic

«Seria graciós canviar la carta que m'ha enviat per ella per la que m'ha escrit a mi. ¡Quin terratremol! El mal es que la noia, segons tinc entès, no va tan bé de quartos com l'Enric se creu, però vaja sempre tindrà un dot que si bé no permetrà viure amb luxe, ni ha per anar passant. Lo mellor serà que per a obrar, esperem acoiteixements. De tots modos guardaré les cartes qu'ell m'escriu, podria ser que algun dia...

Així com així a n'el Enric poca pena li causaria aquesta ruptura, la Mary s'encarregaria de consolar-lo.

JOSEP GRAS.

CIENTÍFIQUES

De malalts i metges

II

Un dels avenços més pràctics de la medicina, ha sigut l'us del termómetro ja que essent la febre un dels principals símptomes, es compren l'importancia d'un instrument que permet apreciar exactament la seva intensitat.

Antiguament el metge, valguentse de diferents medis, nombre de pulsacions, frecuencia respiratoria, etc. deduia l'estat febril del malalt; però acabada la visita, els que l'assitien, poc experts per fer-se càrrec en igual forma del augment de temperatura amb que generalment comença qualsevol complicació, no podien combatrela a temps, lo que ocasionava perjudicis greus, sovint irreparables.

Avui ja es diferent; amb l'us del termómetro, pot dir se que'l malalt està sempre inteligentment assistit; el metge pot coneixer el curs que ha seguit la malaltia durant la seva ausencia i deixar instruccions sobre els medis que deuen posar-se en pràctica, cas d'agravació repentina, tenin la seguritat de que seràn aplicats amb l'oportunitat deguda.

Resumint, podem dir, que les indicacions de tal instrument son d'un valor inapreciable en el curs de les malalties agudes i també quan al sentir-nos indisposats ens dona el crit d'alarma perque ens posem en guardia pera evitar mals majors. Però si bé es cert que té tant innegables ventatges la seva vulgarisació ha ocasionat perjudicis menys palpables però certs, i mes freqüents de lo que a primera vista sembla; d'aquets anem a tractar, posant per a millor comprensió, un exemple pràctic.

Un individu ha passat un catarro gástric més o menys grave que seguint un tractament adequat, ha fet el seu curs normal; mes al arribar al període de convalecencia aquesta no es presenta franca. El pacient experienta diariament reaccions febrils de poques décimes, que persisteixen

durant setmanes i fins mesos, sense augment ni disminució apreciable en la seva intensitat. Aquests estats son moltes vegades diagnosticats, creiem que equivocadament de febres de Barcelona. Nostre criteri es que 's tracta de una debilitat general amb atonia gàstrica, a la que s' hi afegeix una complicació de caràcter nerviós; la obsessió de la febra.

En efecte; el malalt sent un terror que no pot disimular per mes que un intenti, cada cop que se l' hi aplica el termómetro, al mateix temps que un desig irresistible de consultar-lo a cada moment; es pot dir que dona mes importancia a lo que senyala la columna de mercuri, que a les seves molesties reals. I lo pitjor es que tan ell, com els que l' cuiden se resisteixen a seguir les indicacions del metge, si aquestes no se ajusten a les regles de la ciencia mèdica-popular, que agafan les coses en abstracte, prescriu que quan hi ha febre se té que fer llit, suar, alimentar-se amb gran moderació i altres precaucions, que en aquest cas no donan mes resultat, que contribuir al sosteniment de la debilitat orgànica que es precisament una de les principals causes de la febre.

Aquesta situació que sols durar molt temps, generalment acaba aconcellant al malalt un canvi d'aires, amb lo que se l' obliga indirectament a variar de règim i a distreure'l de l' auto-observació que tan lo perjudicava. En altres cassos el malalt impacient i avorrit pren la cosa per lo tràgic i amb gran esclai de la familia, crida que tant li fá viure com morir; trenca el termómetro, llença les medicines, es lleva, fá exercici i obté la millora per medis que ell considerava suïcides. També algunes vegades es la intervenció d' un *curandero* el que amb prácticas o remeis misteriosos, a que tan aficionat es el vulgo, provoca la reacció moral favorable, que en els casos anteriors havien produït la distracció o la exasperació.

¿I es forçós que aquets sencills estats atònics, acabïn sovint en forma tant poc airosa per a la ciencia mèdica? No; creiem que 'ls metges podem i debem anticipar-nos a desfer l' obsessió del pacient, fent-li comprendre que la febre que tant el preocupa es sols una de tantes molesties propies de la convalecència de aquesta classe de malalties, i que les precaucions que ell pren retarden en lloc d' afavorir la curació absoluta.

Perque si bé es cert que 's pot ajudar la reconstitució física de l' organisme, per medi de medicaments, aquets perden molta part de son valor, quan el malalt se trova amb l' ànim deprimet per preocupacions inútils i per combatre aquestes sols queda un camí: parlar a la raó.

MIQUEL ESTORCH.

LLETRA DESCLOSA

Sr. Director del periòdic FESTA.

Molins de Rei.

Molt Sr. meu: Agrairé en gran manera publiqui en el periòdic de sa digna direcció lo que a continuació va escrit, per tot lo qual li anticipo les gracies mes expresives:

«Havent, el firmat, enviat alguns escrits al periòdic de Barcelona *Papitu*, posant com a firma i indicació *Quimeta Batllori, Hostal del Sant*, amb l' objecte d' amagar el meu nom, i aixis mateix seguir una broma que creia allavors de resultats contraris als que naturalment ha tingut; i havent, com a conseqüència de l' indicat, aparescut una nota en la secció de *Correspondencia* del referit periòdic *Papitu*, número 257 del 29 octubre, contestant a la meua carta, i per consegüent amb el nom i apellido ja indicat, posat per mi, me apresuro a fer públic, i a petició de la persona agraviada, que 'm manifesto, com soc, autor dels escrits qual contestació ha

motivats la present correspondència, fent constar, d' un modo remarcable, que la ja dita Quimeta no ha tingut ni directa ni indirectament part en aquests escrits del *Papitu*. Tot lo qual ho faig constar per a satisfacció de l' interesada i coneixement de tothom.

MAGÍ RIBÓ.

7 novembre de 1913.

GOIG QUE MOR

Per fruit les delícies del camp al ensemps que per eixir de la infadigable i alegre ciutat cada any al desvetllar-se l' istiu amb les primeres calors, lo primer que procurava era passar els tres mesos mes xardorosos al meu poble, al meu pobre poblet que encara que trist i melangiós no deixa de tenir els seus encants i mes mirat per ulls somniadors, quins fan esdevenir lo més rutinari a lo més poetic. Quins records més grisos m' evoques al pensar en tu, oh poble nadiu!... I al recordar els jorns venturosos amb que vares engalanar l' últim istiu viscut en tes entranyes, no puc menys que alçar la testa i extasiar-me, encara que amb greu tristesa, contemplant l' hermosa efígie de la provocadora de ma desilusió, estampada en l' última tela que 'ls meus pobres dits pintaren.

El meu poble situat entre l' escarpada montanya atapaïda d' espessa boscuria i l' extensa planuria hermojejada pels camps de daurat blat, era a propòsit per anar-m'hi a explaiar pintant i prenent apunts mes o menys interessants d' aquells paisatges i dels inombrables casals antics i rònecs que anaven desapareixent per aquells afores.

En una de mes excursions diaries em cridà l' atenció en grau superlatiu, la vista d' una vella masia la que per l' antigüetat i pel lloc on estava situada, feia un conjunt insuperable, prenyat d' encants i poesia. Em vingueren tentacions irresistibles de fer un quadret. Arreglo 'ls trastos propis d' aquest art, en un moment i al cap d' alguns minuts ja estava de plé traçant el croquis de lo que més avant tenia destinat com a quadre.

No feia mitja hora que estava treballant, quan una hermosa fembreta eixí de la casa que jo havia escullit com a model, sostenint en ses modelades caderes dos càntics monumentals que 'ls anava a omplenar de l' aigua que se sentia brollar allí prop meu.

Al passar pel meu davant la poguí contemplar detingudament.

Era esbelta; de faç d' un blanc de neu que 's confonia amb una rojor suau en el mitj de ses precioses galtes, embellint-la, sos llavis vermells com sang heròica, llavis que pregaven esser besats, i a més de son nas pulcrament perfilat, completaven tan hermosa cara els ulls d' una negror tan intensa i d' un brillar tan expressiu que a l' esguardar-los un hom se sentia encisat dubtant si era en la terra o en regions desconegudes; i per marc de tan hermosa testa tenia sa caballera bruna, sedosa, que graciosament esbullada venia a descansar sobre ses marfilades espatlles.

Sa vestimenta pagesivola, senzilla i modesta, feia que la seua beutat tingués un aspecte interessant, atraient...

Vareig quedar extasiat, amb la mà paratlitzada sense poguer continuar dibuixant, contemplant aquella part de cel que en forma de fembra aparagué a mon davant, fins que un melodiós—Deu lo quart—eixit de sa preciosa boca, feu que desvetllés de mon ensomni.

Pocs moments la poguí admirar, mes puig casi desseguida desaparegué en un revolt del caminal.

La gracia obtinguda d' ella de deixar que fes son retrat al mitj del paisatge en que treballava, feu que cada dia desde mitja tarde fins al crepuscle, mentres la tenia al meu davant hermosa i a-

FESTA

traienta, sobtesin al meu cor ràfeges d'una força per a mi desconeguda, que cada jorn eren més intenses.

Lo que pasava per a ma pensa ja no m'era interessant no més quan se referia a ella, als meus ulls tot els hi era indiferent quan no 's podien reflectar en els seus, i en tot mon ser s'hi verificà un canvi tan gran i sobtat que jo mateix ho trobava singularment inversemblable.

Estava follament enamorat.

I era tanta la emoció i el goig que sentia quan mes tremoloses mans transportaven a la tela aquella beutat que no gosava a parlar per por de trencar l'encís que envollava aquell paratje en aquells moments i instintivament trevallava amb creseuda pausa a fi de no interrompre aquells col·loquis que eren ma felicitat.

Emprò venia el jorn per mi temut. El retrat ja arribava a son terme i jo no estava pas disposat a renunciar a veure-la ella i trencar ma primera ilusió; i fou quan me vaig determinar a declarar-li ma passió.

Era un matí esplendorós de Juliol i l'hora d'aquelles que 'l sol no 's mostra gens ingrati en despendre's de sos calorosos raigs quins far esdevenir els camps plens de blat, en mars de riquíssim or, quan me vaig posar a caminar en direcció a la masia a fi d'arribar a l'hora de dinar en el camp que segaven, hora en que podria parlar amb ella detingudament.

Anava jo fent via amb uns pensaments tan afalagadors, que no deixaven fixarme en l'esplendit panorama que aquell camí proporciona, i quan ja 'm creia ser l'home mes feliç de la terra i tocar el cel amb les mans, quan ja tenia la seguritat d'haver trovat casualment l'idol a qui ofrenar la meua existencia, una visió veritat feu enderrocar l'elevat castell de mes ilusions.

A darrera d'un munt de garbes de blat, estava ella en amorós flirt amb un fornit segador; sense pensar que involuntariament empenyia les meves esperances en el profund abim del desengany!

I mentres jo estava, sense donarme'n compte, en estat de petrificació, apoiat en una olivera centenaria per a no caure sense sentits, en mitj de la quietut del llòc, interrompuda pel monòton xarroteix de les cigales, ressonà un bés que com plom fós caigué en mitj de mon cor.

Al mateix dia vareig abandonar per a sempre el meu pobre poble trist i melangiós.

Han transcorregut cinc anys i encar quan asseutat en ma taula de treball alço la testa i contemplo el quadro causant de ma disort (que mai hi pogut estripar) una llàgrima es despren amb violència de mos ulls, per a rodolar lentament cara avall...

JOSEP JULIÀ NOGUÈS.

GITANADES

Com que d'eleccions i lluites
es de lo que més es parla
i jo un cop s'han fet els fallos
no vull pas embolicarm-hi,
parlarem eixa quinzena,
d'un cas que té molta gracia
que ocorregué en aquest poble
fà cosa d'unes setmanes.
L'escena tingué acullida
en una de les grans cases
que dignifiquen els pobles
i 'ls fà a voltes envejables.
Els personatges que actuen
son: unes poques gitanes
figurant de compradores.
l'amo, son fill i algun altre
que amb bastants graus d'extranyesa

i amb molts mes de vigilancia
varen rebre amb molt cuidado
a aitals parroquianes.

—Dèu els guard.

—Bon dia tinguin.

Veritat que no 'ns esperaven?
Doncs, miri, ensenyi ns totes
les peces de bones llanes,
puig que el vestir amb pellingos
de moda crèc que no ho es gaire
i nosaltres de la moda
som unes veres esclaves.
En Salvador molt formal
fica 's la mà a la butxaca
es treu deu cèntims i el dona
i el hi diu:—Dèu vos ampari.
Sense escrúpols ni molt menos
prenen els cèntims amb manya
i s'assenten amb empenyo
de veure vestits de llana.
Per fi els marxants decidiren,
encar que amb certa recança,
ensenyals-hi alguns dels genres
que tenien pels prestatges,
amb l'una mà agafant peces,
agafant un bastó amb l'altra,
i els ulls que mai 'ls movien
de les mans de les gitanes.

—Quant val aquest?

—Duro el metre.

—¡Jesús que barato!... ¡Vaja!
que 'ns ha d'ensenyar altres coses
que no siguin ordinaries.
Vellut del Nort.

—¡.....!

—Pell de presec.

—¡.....!

—O genres de doble cara...

—Veu? aquest sí que 's ben maco.

Quant val? Creguim que m'agrada.

—Llustrina de ral el metre.

—Ah! es més dolent doncs encara!—

Aquest vull, aquest no vull,

fèren la gran reimenada

i quan van haver triat

regatejant exclamaven:

—Ja es car, deu peles i mitja

cada metre... prò ¡carambes!

ja 'm traurà la mitja —

i de mitges no 'n portaven.

—Doncs... quedem aixís, vritat?

Cridin l'amo de la casa

per si 'm vol rebaixà això.

S'arriben d'una gambada

a buscar al senyor amo,

bon moment que les gitanes

aprofiten amb dalit,

i com que de dits son llargues

i tot ho troven tan car,

de sobre el taulell agafen

lo que mes els ha xocat.

Prò en Salvador vigilava

i encar no vegé la roba

en ses mans que cridà «Lladres!!»

i tenim molt alarmitat

al personal de la casa.

L'Isidret corrents arriba

agafant la mitja cana;

surt tremolant en Pepet

portant a la mà una planxa.

En Salvadó amb estisores...

Hi hagué la mar de gatzara

i les gitanes sens esma

i amb rapidesa guillaren.

Al carrer d' Alfons molt prompte
corregué la gran alarma,
sembrant arreu un gran pànic
que alcançà gran resonancia.

I un dependent molt valent
que la funció contemplava
hagué de tirar després...
les calces a la bogada.

LIBORI.

Cinemes

Delícies.—L'interés que desvetllà la segona represa de la cinta *La Camorra*, fou degut, no a l'assumptu guinyolenc i esgarrifós que enclou sinó perquè es en el primer film que 's va donar a conèixer l' eminent artista Capozzi, qui fà una veritable creació del tipu de cotxer. *Por un beso de Nini* delicat film de la casa Itala i *La hija de Zazá* excelentment interpretada pels artistes de la casa Ambrosio foren intercalades amb l'atracció *Hermanos Martínez*, duo musical renyit rotundament amb la moral i el bon gust. Estranyem que l'Empresa al ferse càrreg del repertori picant de dits artistes no 'ls fessin retirar desseguida, ja que exhibien un programa de pel·lícules que per sí soles haurien complascut al públic.

Aplaudim, no obstant que 'l diumenge passat ens desin a conèixer l' il·lusionista *Petit Calvet* un jove, que imitant al *Gran Raymond*, *Watry* i altres comensa a conquerir èxits merescuts, ja que fa els números *Las presons de Pernaes* i *El bagat misteriós* amb molta prontitud i netedat.

Les pel·lícules *Corazón noble* i *Corazón de artista* (tentativa amb colors de l' Eclair gens despreciable) agradaren al públic àvit de sentimentalisme. Esperem el film *El doctor Nicholson*.

Calumnias.—Les pel·lícules Pathé amb colors son una veritable obra d' art. No 's pot desitjar mes perfecció en el colorit, ni mes devasall de precios decorat i mobiliari, ni mes riquesa en les vestimentes que amb graciositat s' atavien les actrius parisenques. *El diamante negro* i *Las alas del amor* son interesantíssimes i d' agradable visibilitat tot hi ser sa faula innocent i pueril per el motiu de ser amb colors i de la casa Pathé fà que aquestes sien dotades de io que més amunt hem dit.

Altre triomf de la casa Aquila es *La fiera de media noche*. L'argument de novela folletinesca que es interpretat, dirigit i presentat d' una manera tant excelent que fà que el espectador a les primeres escenes entri de plè en la trama i obliidi la inversemblabilitat de l' assumpte.

A més s' han projectat *El ángel reconciliador* i *Bajo el fuego*.

EDISSON.

DE FORA

MARTORELL.—En el «Teatre de la Plassa» debutà lo dia 16 a la tarde la companyia d' aficionats «Esclat Artistic», baix la direcció de don Ignasi Goll.

La sala estava plena a vessar i posaren en escena el drama *Catalunya* i el sàinet del Asmarats *Sistema Munyon*.

El públic quedà satisfectíssim de la interpretació de tots els personatges, encar que 'n el sàinet demostraren una mica de falta d' ensaig.

En els entreactes es llegiren poesies, entre elles el jove Lluís Bonell llegí la publicada per FESTA que porta per títol «Himne al Trevall», essent molt aplaudit.

El quadro queda format per els joves Amat, Domenech, Bonell, Enric, Bernadó, Falguera, Busquets, Jorba i Bonastre, tenint en ensaig el drama històric de don Ignasi Goll *Siti i destrucció de Martorell*.

EL CORRESPONSAL.

Noves i comentaris

Amb el títul afanat de *Cu-Cul!* ha sortit a la capital un periòdic que segons son programa, seguirà la política de la publicació que amb el meteix nom va fer una llarga campanya en prò de la causa catalana, i que vá desapareixer al comentar en un grabat l' estada de l' «Orfeó Català» a Madrid.

Els antics fundadors del desaparegut *Cu-Cul!* han protestat d' aquesta *resurrecció*.

En el present número inaugurem la galeria de retrats de nostres col·laboradors, essent el primer el del eminent literat en Ambrosi Carrión. Seguirà en el pròxim número el del festiu escriptor en Santiago Boy.

L' empresa del Cine Delicias ha anunciat per a el dia 7 del pròxim Desembre una magna funció d' òpera en la que hi pendrà part el fill d' aquest poble en Joan Valls, ja restablert de la enfermetat que 'l tenia allunyat de la escena.

L' obra escullida es l' inspirada partitura de Verdi *Il Trovatore*.

Han sigut el·legits regidors en les últimes eleccions els senyors Miquel Carbonell, Emili Port, Miquel Port, Bartomeu Planas, Pere Gay, Josep Olivella i Joan Rubí els dos últims obtingueren el meteix nombre de vots.

En el número pròxim el company de Redacció Flit. reprendrà sa interrompuda tasca.

El nostre amic en Miquel Gras Vila ha entregat al director de la companyia del «Teatre Olimpo» de Barcelona, don Pere Boquet, el drama en un acte *Joguines de tra*, que serà representat el pròxim mes de Desembre.

Se 'ns ha dit que en el «Centre Catalanista» s' organitza per a el dia de Nadal a la nit una funció en la que hi pendran part els grups d' aficionats antics i moderns.

Es d' aplaudir aquesta iniciativa ja que aixís podrem fruit les bel·leses de nostre Teatre Nacional tan oblidat en nostre vila.

El nostre amic en A. de Rius Vidal ha tingut l' atenció d' enviar-nos la tercera sèrie que amb tant èxit ve publicant del *Teatre de nois*.

Mercés per la finesa.

Ha arribat de sa *tournee* per les Amèriques la actriu catalana (aixís era abans) Margarida Xirgu, que al ser preguntada per la campanya feta en el nou mon ha dit que venia mes que satisfeta dels seus èxits. Això dels èxits ho diu ella ¿qué 'ns ha de dir? També ens ha informat de que havia renyit amb el seu empresari senyor Da Rosa (això ja ho saviem) però lo que, s' ha callat ha sigut les causes de les qüestions, que segons rumors son de que dit empresari no feia prou diners per a ella.

Acabats els quàrtos, acabades les amistats.

CORRESPONDENCIA

Jaume Font i Mora. Anirà. — Santiago García. Rebut i mercés. — D. Robespierre. No pot anà. — Manel Rogé. Anirà. — Joan Trull. Lo mateix li diem. — J. Modolell. Rebut i mercés. — F. de P. Costa. Mercés per lo seu trevall que anirà. — Manel Rogé. Ha arribat tart l'article «Cròniques municipals», mirarem de que vagi en el pròxim número. — Diset. Es flux. Fassi una mica de práctica.

Imp., Alfons I d' Aragó, 39.—MOLINS DE REI